DORIN PAVEL ŞI ARTELE VIZUALE

Mircea BEJAN, Barbu BEJAN, Ioana BĂLAN

DORIN PAVEL AND VISUAL ARTS

Miorița Fountain is a monument in the capital, located on North Road, Bucharest-Ploiesti, in the Folk Art Museum Dr. Nichols Minovici. In making the Fountain Road Miorița contributed in 1927, her birth year, a formidable team: sculptress Milita Petrascu, architect Octav Doicescu and Eng. Dorin Pavel. The construction was executed by the architects Octav Doicescu plans, which is decorated with mosaics, are made of Milita monument Petrascu. These mosaics are an illustration of Miorița ballad, ballad name was borrowed for the name of the monument. Besides Petrascu Milita, the fountain mosaic artist worked and Mogoş Gheorghe Niculescu. Concept hydraulic engineering made by Pavel Dorin engineer, was the blade of water and a fan-shaped permanent pool of water recovery (basically only added what had evaporated), pool surrounding the fountain.

Keywords: monument, fountain, Miorita mosaic illustrations, ballad, hidrotehnică design, sheet of water, granite Dobrogea
Cuvinte cheie: monument, fântâna Miorița, mozaic, ilustrații, balada, concepție hidrotehnică, pânză de apă, granit de Dobrogea

1. Poemul Miorița – un fenomen cultural

Poeți, scriitori, mari compozitori, artişti plastici români, şi-au manifestat deschis o admirație necondiționată față de fantasticul poem al literaturii populare, "Miorița", un fenomen cultural deosebit, valorificându-i valențele prin filtrul talentului şi al modului personal de percepere a mesajului.

Mihail Sadoveanu[1] pledează pentru "arta ei fină", încât "ne putem întreba dacă i se poate găsi pereche în alte literaturi populare şi dacă chiar literatura cultă, în infinitele variații, a realizat vreodată un mic poem aşa de armonios şi de artistic". În aprecierile lui, Alecu Russo o consideră "cea mai frumoasă epopee păstorească din lume".

În 1982 Nichita Stănescu defineşte Miorița ca fiind "Iliada şi Odiseea genetică a poporului nostru". În numele generației sale şi al celor anterioare, în 1983 mărturiseşte[2]: "Fără Miorița n-am fi fost niciodată poeți. Ne-ar fi lipsit aceasta dimensiune fundamentală".

Tema muzicală a Mioriței s-a aflat mereu în atenția marilor compozitori români, imaginația oferind putința creării unor tablouri în mişcare, în cristale curgătoare. Creațiile semnate de Anatol Vieru, Sigismund Toduța, Paul Constantinescu, Emil Lerescu, Mircea Neagu, D.D. Stancu, Gheorghe Dumitrescu şi mulți alții, rămân reprezentative.

Interesul neobişnuit pe care reprezentanții culturii româneşti l-au manifestat față de această creație folclorică, modul de valorificare a temei, grație caracterului intrinsec de universalitate, datorită traducerilor în principalele limbi de circulație internațio-nală, Miorița a depăşit demult granițele culturii româneşti, impunându-se atenției unor romancieri, muzicieni, istorici, artişti de pe mai multe continente. Să amintim numai despre Miorița lui Jules Verne (1892). Celebrul scriitor francez de anticipație,

[1] Poezia populară, 1923 - în volumul Mărturisiri, ESPLA, Bucureşti, 1960, pag. 101-102.
[2] Interviu în revista Flacăra, nr. 50, 1983, pag. 17.

Jules Verne (1828-1905), publica în anul 1892 romanul *Castelul din Carpați*, o romantică şi exotică povestire ce descrie o întâmplare mai puțin obişnuită care se petrece în Transilvania sfârşitului de veac XIX. Deşi nu se afla în prim-planul acțiunii, Miorița era un personaj bine conturat[3].

2. Fântâna Miorița

Fântâna Miorița este un monument din capitală, aflat pe Şoseaua de Nord, Bucureşti-Ploieşti, în fața Muzeului de Artă Populară Prof. Dr. Nicolae Minovici. La realizarea Fântânii Miorița de la Şosea a contribuit în 1927, anul ei de naştere, o formidabilă echipă: sculptorița Milița Petraşcu, arhitectul Octav Doicescu şi dr.ing. Dorin Pavel. Alături de Milița Petraşcu, la mozaicul fântânii a lucrat şi artistul plastic Gheorghe Niculescu Mogoş.

Construcția a fost executată după planurile arhitectului Octav Doicescu, iar mozaicurile care decorează monumentul sunt realizate de Milița Petraşcu. Aceste mozaicuri sunt o ilustrare a baladei Miorița, numele baladei fiind împrumutat şi pentru numele monumentului. Fântâna Miorița a fost inaugurată cu prilejul expoziției Luna Bucureştilor 1936[4].

Din punct de vedere compozițional, fântâna este un paralelipiped, susținut simplu şi elegant de nişte curbe convexe care-i animă laturile înguste (laturile mari sunt dedicate mozaicurilor). Volumul rectangular, piesa principală, e înconjurat, înscris într-un bazin circular decorat cu câteva elemente de sculptură, bazin cu rost estetic, dar şi practic. S-ar putea vorbi, în legătură cu aceasta capodoperă interbelică, de vocația proporției pe care o exprimă fără greş modernismul[5].

---

[3] Avea 20 de ani, era " bună gospodină", dar şi instruită. "La şcoala dascălului Homorod a învățat să citească, să scrie şi să socotească (…) dar n-a fost îndemnată să meargă mai departe. "Frumoasa Miorița" era "tare admirată din Vereşti până în Vulcan, ba chiar şi mai departe". Nimeni n-o întrece când e vorba de credințe şi legende transilvane...

[4] În 1936 expoziția Luna Bucureştilor s-a desfăşurat între Arcul de Triumf şi pasajul de cale ferată de lângă Vila Mina Minovici.

[5] În opinia criticului Luminița Batali, Fântâna Miorița exprimă sintetic "modernismul, prin arhitectura ei, limpede şi clară, geometrică în esență (semnată de Octav Doicescu) şi prin

Monumentul este executat din granit de Dobrogea şi e format dintr-un bazin de mari proporţii în formă de elipsă, diametrul mare fiind de 50 m, iar cel mic de 20 m. Fântâna, amplasată în mijlocul bazinului, este formată din două ziduri voluminoase şi paralele, având o lungime de 16 m, o înălțime de 3,20 m şi o lățime de 0,6 m. Între cele două ziduri este construită o pantă din piatră, cu o lățime de un metru, capetele acesteia ieşind în afara celor două ziduri cu cinci metri.

Fațadele monumentului prezintă frize de mozaic alb şi negru, fixate în piatră, ilustrând scene din balada Miorița. Pe una din părți sunt descrişi cei trei ciobani şi cele trei turme de oi, iar pe cealaltă este reprezentată nunta stâpânului Mioriței şi moartea acestuia.

Sculptorița Milița Petraşcu se confesează: ”Am citit de zeci de ori balada, fără să găsesc pretextul central al lucrării, până ce mi-a atras atenția (versul) ”Ca l-apus de soare”.

Şi aşa am ajuns să mă decid asupra imaginii fântânii.

Nimeni n-a băgat de seamă că ciobanii mei se află permanent pe un fond negru, iar numai păstorul cu mioara este făcut alb pe alb; el rămâne de aceeaşi puritate şi după apusul soarelui, aureolat de lumina lui interioară. (…) Şi astfel păstorul meu a devenit personaj solar, idee care-mi trebuia pentru a da un sens dramatic monumentului”. Milița Petraşcu, care a lucrat foarte mult în granit, a creat totul în alb şi negru, bazându-se pe construcția compozițională şi desen: un talentat sculptor român a lucrat în mozaic, o tehnică dificilă.

Chipurile, siluetele oamenilor şi făpturile care participă la legendă sunt redate cu o linie energică, sintetică, cu o tentă ce trimite la frescele şi mozaicurile bizantine, la vechile fresce româneşti.

Concepția hidrotehnică realizată de inginerul Dorin Pavel, reprezenta pânza de apă în formă de evantai şi un bazin pentru recuperarea permanentă a apei (practic trebuia adăugat numai ceea ce se evapora), bazin care înconjoară fântâna.

---

concepția mozaicului ce reprezintă, pe ambele ei laturi, una din legendele noastre fundamentale”.

3. Echipa de realizatori

Octav DOICESCU (n. 9 ianuarie 1902, Brăila - d. 10 mai 1981, Bucureşti), arhitect, membru titular (1974) al Academiei Române. Cetățean de onoare al oraşului New York, 1939, titlu dat lui Doicescu de celebrul primar La Guardia. Reprezentant de frunte al arhitecturii interbelice româneşti, Octav DOICESCU a fost un creator modernist care a evocat în lucrările lui atât arhitectura bizantină cât şi cea tradițională românească. Din creația lui menționăm: casa din Str. Paris nr. 46 (în anii '37-'38), Teatrul Național din Timişoara, Clubul Nautic de pe malul lacului Herăstrău, Centrala telefonică Banu Manta, Sediul Societății „Banloc" (1943-1946) etc.

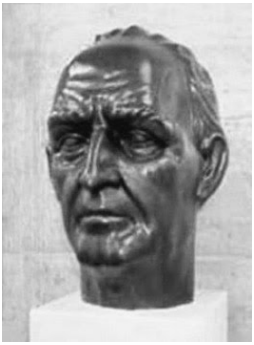

Milița PETRAŞCU (uneori cunoscută şi drept *Milița Pătraşcu* sau sub ortografia *Militza Pătraşcu*) (n. 31 decembrie 1892, Chişinău – d. februarie 1976, Bucureşti) a fost o artistă plastică, sculptoriță şi portretistă română, participantă la mişcarea artistică de avangardă românească, din perioada interbelică, mai ales la gruparea mai moderată din jurul revistei "Contimporanul". Maestră în arta portretului, considerată cea mai înzestrată femeie-sculptor a României în secolul al XX-lea, Milița Petraşcu s-a născut în Basarabia (dintr-o mamă româncă şi un tată albanez). A studiat mai întâi la Sankt Petersburg, de unde a plecat în 1911 la Paris[6].

Milița Petraşcu: *Mască* (presupus autoportret)

Pe Brâncuşi l-a cunoscut, prin intermediul unui pictor francez, abia în 1919, când a devenit eleva lui (până în toamna lui 1923). Brâncuşi a ținut neapărat să o învețe pe „Lelita"– cum îi spunea el – lucrul în materiale grele (în atelierul lui Bourdelle artista modela mai ales în lut), cioplirea în piatră şi marmură. La Bucureşti, Milița Petraşcu a participat la celebrele expoziții ale Contimporanului (într-o perioadă în care alături de artişti români ca Brâncuşi, Marcel Iancu, Victor Brauner, expuneau

[6] La început a fost studenta lui Bourdelle (i-a cunoscut înainte de război pe Apollinaire şi Marie Laurencin; cu Sonia şi Robert Delaunay a ajuns prietenă apropiată), apoi a studiat cu Matisse.

nume precum Paul Klee, Hans Arp, Kurt Schwitters) şi a colaborat, cu texte şi ilustraţii, la revistele de avangardă româneşti. Au scris despre ea în perioada interbelică: Lucian Blaga (în Ferestre colorate, 1926), Eugen Ionesco (România literară, 1932), Jalea, Ionel Jianu, Tudor Vianu.

În realizarea fântânii Miorița, doctorului **inginer Dorin PAVEL** îi revine concepția jocurilor de apă şi a celei hidrotehnice. În 1923, la

Zürich, el îşi finaliza (cu medalia „Studio Labori") studiile de inginerie. Întors în țară, a lucrat în domeniile hidraulicii, căderilor de apă şi al aviației, iar în perioada la care ne referim a realizat lucrările de amenajare ale lacurilor din jurul Bucureştiului: Băneasa, Herăstrău, Floreasca, Tei, Fundeni, Pantelimon şi Cernica. De numele lui Dorin Pavel se leagă primul plan de amenajare al apelor țării (1933), primele încercări pe modele hidraulice (în laboratorul înființat de el la Universitatea Bucureşti, 1936), primul mare baraj din țară („Grozna", 1949). Despre concepția hidrotehnică a fântânii Miorița, a gândit pânza de apă în formă de evantai şi a înconjurat fântâna cu un bazin pentru recuperarea permanentă a apei (practic trebuia adăugat doar numai ceea ce se evapora).

4. Concluzii

■ Dorin Pavel a lucrat alături şi împreună cu oameni de excepție, iluştri colaboratori din România şi din lume, fiecare un specialist, artist, unicat în domeniu lui de activitate şi de la care puteai să înveți, să te întreci pe tine, să dai ce este mai bun. Astfel, proiectele, lucrările şi tot ce a fost realizat de profesorul Dorin Pavel, au un profund caracter de interdisciplinaritate.

■ Dorin Pavel este un inovator şi în alte segmente ale tehnicii conexe domeniului de bază. Este autor al unor originale proiecte de amenajări a teritoriului, irigații şi desecări, constructor de echipamente, regularizări de ape şi realizări de baraje, castele de apă, poduri şi drumuri, având şi preocupări şi contribuții în artă.

Prof.Dr.Ing. Mircea BEJAN - România
Barbu BEJAN, Damasc – Siria
Ioana BĂLAN, Metz – Franța